

РАЗВІТАННЕ СА ШПРОТАМІ

Чаму Латвія страчвае сваю прамысловасць?

Падобна на тое, што ў Латвіі адным з найбольш прывабных і, галоўнае, перспектывных працадаўцаў становіцца... войска. Як паведаміла днямі агенцтва LETA, цяпер у механізаванай пяхотнай брыгадзе Нацыянальных узброеных сіл (НУС) краіны маецца каля тысячы вакансій для грамадзян краіны па 170 розных спецыяльнасцях. «У той час, калі многія людзі ў Латвіі страцілі работу з-за глабальнай пандэміі і думаюць пра змену спецыяльнасці, мы прапануем разгледзець магчымасць вайсковай кар'еры. Таму што НУС — стабільны працадаўца», — заўважыў камбрыг Сандрыс Гаўгэрс, перадала eadaily.com. Напэўна, не варта тлумачыць, чаму НАТО ўмацоўвае вайсковую прысутнасць менавіта на гэтай тэрыторыі. Адпаведна, у латвійскіх НУС з'яўляюцца сродкі і магчымасці. Чога не скажаш пра ўмацаванне нацыянальнай эканомікі. Яскравы прыклад — развіццё прамысловасці. Латвія адно за адным губляе брэндывыя прадпрыемствы. Чаму так адбываецца?

«ЗЯЛЁНЫ» АБАВЯЗАК

Адзін з найбольш вядомых латвійскіх брэндаў — шпроты — сыходзіць у мінулае. Сёлета ўвосень у Ліепай закрываюцца апошні буйны рыбаперапрацоўчы завод, які перажыў дзве сусветныя вайны і развал СССР. Гэта частка вельмі небяспечных для краіны тэндэнцый: прадпрыемствы з Латвіі бягуць, бо займацца бізнесам там цяпер вельмі нявыгадна, заўважае vz.ru.

Kolumbija Ltd ужо даўно знаходзілася на мяжы выжывання, аднак цяпер, калі з боку ўрада так і не прыйшла рэальная падтрымка, рыбны бізнес разбураны. Афіцыйная прычына закрыцця — пандэмія каранавіруса, але на самай справе праблема пачалася задоўга да з'яўлення COVID-19. Прычыны праблем як гэтага прадпрыемства, так і ўсёй галіны па вытворчасці рыбных кансерваў — у жаданні латвійскіх улад дагледзіць Еўрасаюзу: ад захавання экалагічных нормаў і выкарыстання «зялёнай» энергетыкі — да квот на продаж рыбных кансерваў у Еўропе і адмовы ад расійскага рынку, адзначае baltnews.lt.

Адчувальную ролю ва ўсім гэтым адыграла «зялёная» энергетыка, дакладней, яе амаль агрэсіўная падтрымка ўрадам Латвіі. У краіне з 2008 года ў канчатковы тарыф для спажываўца ўключаны так званы кампанент абавязковай закупкі электраэнергіі (КАЗ). Зборы ад такога, па сутнасці, падатку дзяржава накіроўвае на падтрымку альтэрнатыўнай энергетыкі: малых ГЭС, ветраных паркаў, перапрацоўкі біямасы, біягазавых станцый. Выходзіць, закон у Латвіі абавязвае бізнес аплачваць распаўсюджванне аднаўляльных крыніц энергіі і забяспечваць «зялёныя» аб'екты гарантаным попытам на электрычнасць.

САНКЦЫІ І КВОТЫ

У гутарцы з baltnews.lt латвійскі эканаміст Яўгенія Зайцава растлумачыла, што КАЗ

павышае кошт электрычнасці амаль на траціну, прычым як для юрыдычных, так і для фізічных асоб. Аднак не толькі гэта стала прычынай закрыцця рыбаперапрацоўчых заводаў у краіне, у тым ліку знакавага аб'екта ў Ліепай. Ёсць два важныя моманты, якія сталі «далакопамі» галіны, — гэта санкцыі супраць РФ і квоты ЕС для балтыйскіх вытворцаў.

«Калі Латвія ўступіла ў Еўрасаюз, яе чыноўнікі пагадзіліся на ліквідацыю рыбаваецкага флоту краіны — спачатку буйнога акіянскага, а затым чарга дайшла і да дробных прыбярэжных суднаў. Датацыі, якія ЕС прапанаваў у абмен на захаванне квот, не выратавалі сітуацыю. Скараціўся аб'ём сыравіны», — распавяла Яўгенія Зайцава.

«Бізнесу ў гэтай галіне нявыгадна прадаваць рыбу ў Латвію, таму немалая доля ў рэшце рэшт сыходзіць у Польшчу ці ўвогуле распадаецца ў моры. У выніку пасля 2004 года ў краіне рыбу амаль няма каму лавіць і прадаваць, — адзначыла эксперт. — Нагадаю, у Заходняй Еўропе спажыванне шпротаў мінімальнае. Трэба выдаткаваць вялікія сродкі на маркетынгавую раскрутку прадукту. У ЕС больш прывыклі да сардзіны і тунца. А асноўная прадукцыя буйных рыбаваецкіх калгасаў у Латвіі (прадстаўнікоў галіны, якія неяк выжылі пасля ўвядзення квот ЕС) — гэта шпроты.

Вось толькі іх вытворчасць на аснове вэнджання не падабаецца еўрабюракратам. Больш за тое, яна патрабуе выкарыстання чалавечай працы, паколькі салака чысціцца і ўкладваецца ў бляшанкі толькі ручным спосабам. Аптымізаваць вытворчасць тут ніяк не выйдзе, а калі вы не можаце зрабіць таннейшым працэс у такіх цяжкіх з-за квот умовах, вы ў выніку абанкруціцеся».

ЗАМЕСТ ЗАВОДА — БЕЛАДАРОЖКА

Зрэшты, як адзначыла латвійскі эканаміст, падобныя праблемы знішчылі прадпрыемствы ў Латвіі і ў іншых галінах: «Прыклад завода «Ліепайскі металург» паказаў, як

прадугледжаны рашэнні для транспартнай інфраструктуры, у тым ліку арганізацыі патоку грузавага транспарту, аўтастаянак, вуліц, а таксама схема веладарожак. Па сутнасці, Латвія ператварае некалі найбуйнейшага прамысловага гіганта краіны ў парк для катання на ровары і прагулак. Ад комплексу-гіганта застаецца толькі цень велічы ў выглядзе былога будынка механічнага цэха завода «Ліепаяс Металург». Яго перабудавалі пад новую вытворчасць тэлекапічных канвеераў.

Ліепая — трэці па велічыні горад Латвіі з вельмі выгадным геаграфічным становішчам для транспарціроўкі прадукцыі на захад і на ўсход. 65 працэнтаў тэрыто-

нат, завод «Радые́тэхніка», рыжскія вагонабудаўнічы, электратэхнічны (знакаміты VEF), аўтобусная фабрыка (не менш вядомая РАФ). Не выратаваў урад Латвіі і завод «Дэінтарс» — гіганта парфумерна-касметычнага рынку. Калі «зялёная» энергетыка стане танная, ёй ужо не будзе каму карыстацца.

Праблема ў тым, што Латвія абмяжоўваецца паўмерамі і скідае праблемы па дадатковых фінансавых выдатках на бізнес, якому і так цяжка. «Зялёныя» праекты ў Германіі не б'юць смяротным ударам па прамысловасці, паколькі ўрад знаходзіць грошы для падтрымання развіцця аднаўляльнай энергетыкі не толькі за кошт спусташэння «кішэні» найбуйнейшых заводаў.

ў гэтым выпадку проста няма чаго «пакласці на стол».

ПАДАТАК НА ГАНАРАР

Аднаўляльная энергетыка — справа няхуткая, а грошы патрэбны, як кажучы, тут і цяпер. Таму Сейм плануе павялічыць падаткі для тых, хто працуе ў спецыяльных падатковых рэжымах: самазанятых, работнікаў мікрапрадпрыемстваў, атрымальнікаў аўтарскіх ганарараў. Іх хочучы абавязаць плаціць сацыяльныя ўзносы, пры гэтым крытэрыі для атрымання льготных статусаў зробіць больш жорсткімі. Урад спадзяецца за кошт гэтага сабраць у наступным годзе 80 мільёнаў еўра, а ў 2022-м — ужо 140 мільёнаў. Прадстаўнікі малога бізнесу, сялянскіх гаспадарак і творчых прафесій выступаюць супраць такой ініцыятывы. Яны сцвярджаюць, што павышэнне падаткаў не прывядзе да росту дзяржаходаў, а толькі выпхне людзей у ценявую эканоміку. Нягледзячы на імклівае разгортванне пандэміі каранавіруса, на мінулым тыдні больш за сотню пратэстоўцаў сабралася на плошчы каля будынка латвійскага парламента, у той час як дэпутаты праводзілі першае чытанне бюджэту на 2021 год. Тым не менш Сейм канцэптually падтрымаў законапраект, які прадугледжвае правядзенне падатковай рэформы.

Чым кіруюцца латвійскія ўлады, павышаючы падаткі для пацярпелых ад крызісу самазанятых, эмацыянальна растлумачыў мэр Вентспіласа Айварс Лембергс. Як рашэнне аб жорсткай эканоміі ў 2009 годзе, так і рашэнне «заліць крызіс грашыма» ў 2020-м было прынята не латвійскімі прэм'ерамі Валдзісам Дамброўскісам і Крыш'янісам Карыньшам, а кіраўніцтвам Еўрасаюза. Улады Латвіі і ў тым, і ў іншым выпадку толькі выканалі пастаўленыя ўказанні. Такое меркаванне прагавіраваў мэр Вентспіласа. «Латвійскі ўрад дзейнічае без сваіх мазгоў. Зараз больш за ўсё хочучы ўзяць з тых, у каго падуплывам крызісу COVID-19 прыкметна зменшыліся даходы. Зараз з самазанятымі робяць тое ж самае, што падчас крызісу 2008 і 2009 гадоў рабілі з усім латвійскім народам», — патлумачыў Айварс Лембергс.

Тым часам у сваім апошнім аглядзе перспектыву сусветнай эканомікі МВФ прагназуе, што спад эканомікі Латвіі ў 2020-м складзе шэсць працэнтаў. Беспрацоўе да канца гэтага года дасягне дзевяці працэнтаў. Паводле інфармацыі бюро Eurostat, за мінулы год адзін з найважнейшых паказчыкаў развіцця краіны — ВУП рэспублікі ў разліку на душу насельніцтва — абваліўся ніжэй за сярэднеўрапейскі паказчык. «Суровая рэальнасць. Латвію абганала Румынія», — пракаментаваў у сваім Twitter новы член савета Банка Латвіі, колішні міністр фінансаў рэспублікі Андрэс Вілкс. Вось такія вынікі.

Пётр ДУНЬКО.

дарагая электраэнергія можа абяскураіліваць прамысловага гіганта. Гэта прадпрыемства ажыццяўляла ўнікальную вытворчасць дроту з дапамогай электразваркі металу. Працэс вельмі энергаёмсты, але ён даваў прадукцыю, якая не мела аналагаў, — найтанчэйшы дрот, на які ва ўсім свеце заўсёды вялікі попыт. Але пасля «аптымізацыі», калі было вырашана ўвесці КАЗ, стварэнне такой прадукцыі абяскураіла завод. Ён перайшоў на звычайную арматуру, якой на сусветных рынках і так лішак. У выніку ўсё скончылася закрыццём».

Як паведаміў навінавы партал bb.lv, гэты аб'ект хочучы зрабіць самым «зялёным» індустрыяльным паркам у ЕС. Вядома, што ліепайская дума прыняла рашэнне пачаць распрацоўку лакальнай планіроўкі тэрыторыі былога завода для інтэграцыі ў гарадское асяроддзе. Планіроўкай

рыі горада — гэта спецыяльная эканамічная зона (СЭЗ), якая займае 3979 гектараў. Ліепайская СЭЗ складаецца з незамярзачага порту, унікальнай акваторыі, гарадскіх індустрыяльных тэрыторый, аэрапорта і нават былой ваеннай базы. Ператварэнне гэтага месца ў парк і наладжванне вытворчасці канвеераў для пасылак, якія запатрабаваныя сярод інтэрнэт-крам, — гэта, мякка кажучы, крыху не той маштаб абнаўлення, які мог бы ажывіць эканоміку Латвіі.

СУМНЫ СПІС

Выпадак з «Ліепаяс Металург» паказаў, якога на самрэч «аднаўлення» варта чакаць латвійскай прамысловасці. Пакуль урад Латвіі турбуецца аб захаванні і развіцці тэхналогіі аднаўляльнай энергетыкі, буйныя прадпрыемствы ў краіне гінучы адно за адным. Спіс вельмі ўражвае: Рэзекненскі малочна-кансервавы камбі-

Можна ўзяць і іншы шаблон — кітайскі. Па даных Міністэрства прамысловасці і інфарматызацыі КНР, урад у 2017 годзе выдаткаваў мільярд долараў на стымуляванне пакупак электракараў. Субсідыі з часам знізіліся, але эфект развіцця галіны па інерцыі прывёў яе да таго, што кітайскія Beijing Electric Vehicle (BJEV) і Build Your Dream (BYD) увайшлі ў тройку сусветных лідараў па вытворчасці электрамабіляў. У выніку паветра ў Кітаі стала чысцейшае, але пры гэтым у краіне ёсць працоўныя месцы, функцыянуюць прадпрыемствы па вытворчасці транспарту і дэталляў, удасканаленае машынабудаванне, стымулюецца, прычым для кожнага наступнага пакалення, падрыхтоўка прафесійных кадраў.

На жаль, на такія меры ў латвійскім урадзе пакуль што не ідуць, абмяжоўваючыся абавязковымі для ўсіх плацямі КАЗ. Вынік — развіццё аднаўляльнай энергетыкі — ператварыўся ў самамэту, выдаткі якой — гэта закрыццё заводаў. Сёння няма ніякіх перадумоў для рэальнага аднаўлення прамысловасці ў краіне. Мабыць, таму «зялёную» здзелку ў Латвіі і не падвргаюць такой крытыцы, як у іншых краінах. Калі ўзяць пад сумненне яе правільнасць, тады прыйдзеца прад'яўляць прамысловыя праекты, дзеля якіх план Еўракамісіі павінен быць перагледжаны або нават адкінуты. Але латвійскаму ўраду

